

VÄINÖ MONONEN

TALVISOTA KUHMOSSE V

TALVISOTA KUHMOSSE V

Kuolema kolkuttaa korvessa

(C) 2020 Väinö Mononen

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-2378-4

TALVISOTA KUHMOSSA V

Kuolema kolkuttaa korvessa

Alkusanat

Sisällöstä

Talvisota Kuhmossa V on viides ja samalla viimeinen teos Talvisota Kuhmossa - Kuolema kolkuttaa korvessa sarjasta. Se on jatkoa edelliselle kirjoittamalleni teokselle Talvisota Kuhmossa IV.

Erillisissä koosteissa esitellään mietteitä saaduista talvisodan kokemuksista sekä kirkollisesta, henkisestä ja hengellisestä vaikuttamisesta kuten myös korvaamattomasta vapaaehtois-toiminnasta, jonka yhteydessä sivutaan lisäksi suojeluskuntien, lottien ja Punaisen Ristin toimintaa sodan aikana.

Talvisotaan osallistuneet ulkomaalaiset on huomioitu omassa osuudessaan, kuten myös evakkoon joutuneet siviilit.

Pienellä maalla oli vahvuutena yhteenkuuluvuus ja saumaton yhteishenki, jotka yhdessä auttoivat selviämään toivottomalta näyttäneestä tilanteesta.

Miestappiot kasvoivat sodan päättyessä aivan sietämättömiksi ja edessä oli henkisesti raskain vaihe tilastoida ja laskea menetykset. Löytämäni Kuhmon taistelujen suomalaiset sankarivainajat ovat teoksen loppuosassa yksiköittäin aakkosjärjestyksessä eriteltyinä.

Sotapäiväkirjojen epätarkkuuksien ja saatavilla olleen kirjallisen aineiston laajuuden vuoksi tilastoarviot ovat hieman tulkinnanvaraisia. Suomalaisten kaatuneiden laskentatapaan on voinut harhauttavasti vaikuttaa myös epäselvät tilannetapahtumat sekä päällekkäiset kirjautumiset.

Joillakin miehillä saattoi olla samanaikaisesti kaksikin joukko-osastomerkintää, jotka kaatumisen jälkeen olivat kirjautuneet tilastoihin kaksinkertaisina.

Tulipa eteen sellaisiakin tilanteita, joissa muutamia miehiä ei virallisesti ollut olemassakaan, koska heillä ei kaatumishetkellä ollut voimassa olevaa sijoitusta merkittynä.

Tämä teos on omistettu Kuhmossa 1939-1940 käydyn talvisodan suomalaisveteraaneille ja heidän unohtumattomalle muistolleen.

Enossa 13. maaliskuuta 2020

Väinö Mononen

Sisällysluettelo

Alkusanat

sivu 7

- Sisällöstä

sivu 7

Lääkintähuolto

sivu 17

- Ongelmana olosuhteet
 - Haasteita riittää
 - Vihollinen ei kunnioittanut sopimuksia
 - Pikasiirtoja ja kenttäkoulutusta
 - Pahin vihollinen

sivu 17

sivu 17

sivu 18

sivu 19

sivu 22

Kirkollinen rajaseututyö Suomessa

sivu 23

- Kirkko kiinnostuu rajaseuduista
- Kirkollisten olojen parantaminen
- Erityisavustuksia syrjäseuduille
- Turvallisuushuoli
- Rajaturvallisuuden varmistaminen
- Venäläistämisen torjuminen
- Sivistysolojen kohentaminen
- Kainuun rajaseutupäivät
- Pastori Jorma Kauko Lentiiraan
- Pastori Pentti Pyy Ruhtinansalmelle
- Talvisota katkaisi kehityksen

sivu 23

sivu 23

sivu 23

sivu 25

sivu 25

sivu 25

sivu 27

sivu 28

sivu 28

sivu 28

sivu 30

Henkinen ja hengellinen huolto

sivu 32

- Sotilaspastori Erkki Hilke *sivu 32*
- Kentälle halutaan enemmän pappeja *sivu 32*
- Kaatuneiden huolto *sivu 33*
- Kaatunut luutnantti *sivu 34*
- Sotilaspastori Jouko Karanko *sivu 35*
- Henki oli vakaa ja harras *sivu 35*
- Valmistautumista tulevaan *sivu 37*
- Veljen kaatuminen *sivu 38*
- Saimme vahvennuksia *sivu 39*
- Komea ”pöytäliina” *sivu 40*
- Vuoronsa kullakin *sivu 41*
- Uskonvahvistusta *sivu 41*
- Liian myöhään *sivu 42*
- Kiitokset komentajille *sivu 43*

Suomalainen sotasankari

sivu 44

- Suomenhevonen talvisodassa *sivu 44*

Muu tukitoiminta - vapaaehtoisjärjestöt

sivu 60

- Suojeluskunnat *sivu 60*
- Lotta Svärd *sivu 62*
 - Lotta Svärdin Kultaiset sanat *sivu 65*
 - Pikkulottain Kultaiset sanat *sivu 65*
- Suomen Punainen Risti *sivu 66*
 - Suomalainen Punaisen Ristin yhdistys perustetaan *sivu 66*
 - Väestönsuojelukursseilla varaudutaan pahimpaan *sivu 66*

- SPR:n oma sairaala valmistuu *sivu 67*
- Paikallisuutta piirijaolla *sivu 67*
- Sairaanhoidajat mobilisoidaan sotaan *sivu 68*
- Mannerheimin puhe 24.8.1940 *sivu 69*
- Ulkomaalaiset vapaaehtoiset *sivu 70*
 - Myötätuntoisia apujoukkoja *sivu 70*
 - Mannerheimin puhe 26.3.1940 *sivu 72*
- Talvisotaan osallistuneita ulkomaalaisia *sivu 74*

Talvisodan evakuointi ***sivu 76***

- Historiassa vertaansa vailla oleva suoritus torjuntavoiton rinnalla *sivu 76*
- Kolme vaihetta *sivu 76*
- Vastuu armeijalle *sivu 77*
- Ihmiset turvaan, omaisuus sai jäädä *sivu 78*
- Kilpajuoksu Puna-armeijan kanssa *sivu 79*
- Kohtaloiden kirjoa *sivu 80*

Synkkä pako sodan tieltä ***sivu 81***

- Lähes puoli miljoonaa suomalaista joutui evakkoon talvisodassa *sivu 81*
- Viranomaiset töpeksivät *sivu 81*
- Nopeasti pakoon *sivu 82*
- Karja ammuttiin *sivu 83*
- Surua ja kuolemaa *sivu 83*
- Lähtö Viipurista *sivu 83*

Rajakylistä tuli äkkilähtö ***sivu 84***

Tolvajärvellä 1940 ***sivu 86***

Viralliset evakuointiohjeet ***sivu 89***

- Kansanhuoltoministeriön evakuointiohjeet
talvisodan aikana ***sivu 89***

Lyhenteitä ja muuta sanastoa ***sivu 90***

- Kirkollinen ja hengellinen toiminta ***sivu 90***

Mortui in bello - sodassa kuolleet ***sivu 92***

- Tärkeä asiakirja ***sivu 92***
- Tilastolaskelmia ***sivu 93***

Talvisodan tappiot Kuhmon rintamalla ***sivu 95***

- Sankarihautajaiset Kuhmossa ***sivu 96***

***Kuhmon rintamalla kaatuneet
paikkakuntalaiset*** ***sivu 98***

***Muilla talvisodan rintamilla kaatuneet
kuhmolaiset*** ***sivu 101***

Sotasairaalassa menehtyneet kuhmolaiset ***sivu 102***

Joukkoyksikkö	kpl	
• Erillispataljoona 12 - (Er.P 12)	26	<i>sivu 104</i>
• Erillispataljoona 13 - (Er.P 13)	18	<i>sivu 105</i>
• Erillispataljoona 14 - (Er.P 14)	133	<i>sivu 106</i>
• Erillispataljoona 15 - (Er.P 15)	6	<i>sivu 112</i>
• Erillispataljoona 16 - (Er.P 16)	1	<i>sivu 112</i>
• Erillispataljoona 18 - (Er.P 18)	1	<i>sivu 113</i>
• Sallan Pataljoona	2	<i>sivu 113</i>
• Jääkäripataljoona 2 - (JP 2)	1	<i>sivu 113</i>
• Jääkäripataljoona 4 - (JP 4)	1	<i>sivu 113</i>
• Jalkaväkirykmentti 38 - (JR 38)	1	<i>sivu 114</i>
• Jalkaväkirykmentti 39 - (JR 39)	1	<i>sivu 114</i>
• Jalkaväkirykmentti 43 - (JR 43)	3	<i>sivu 114</i>
• Jalkaväkirykmentti 64 - (JR 64)	2	<i>sivu 114</i>
• Jalkaväkirykmentti 65 - (JR 65)	77	<i>sivu 115</i>
• 1. Komppania - (1./JR 65)	31	<i>sivu 118</i>
• 2. Komppania - (2./JR 65)	20	<i>sivu 120</i>
• 3. Komppania - (3./JR 65)	24	<i>sivu 121</i>
• 4. Komppania - (4./JR 65)	52	<i>sivu 122</i>
• 5. Komppania - (5./JR 65)	45	<i>sivu 124</i>
• 6. Komppania - (6./JR 65)	64	<i>sivu 126</i>
• 7. Komppania - (7./JR 65)	42	<i>sivu 129</i>
• 8. Komppania - (8./JR 65)	24	<i>sivu 131</i>
• 9. Komppania - (9./JR 65)	59	<i>sivu 132</i>
• Konekiväärikomppaniat - (JR 65)	38	<i>sivu 135</i>
• Kranaatinheitinkomppaniat - (JR 65)	6	<i>sivu 137</i>

• Jalkaväkirykmentti 67 - (JR 67)	1	<i>sivu 137</i>
• Jalkaväkirykmentti 25 - (JR 25)	184	<i>sivu 137</i>
• Konekiväärikomppaniat - (JR 25)	5	<i>sivu 145</i>
• Jalkaväkirykmentti 27 - (JR 27)	386	<i>sivu 145</i>
• Pioneeripataljoona 9 - (Pion.P 9)	27	<i>sivu 161</i>
• Pioneeripataljoona 21 - (Pion.P 21)	1	<i>sivu 162</i>
• Pioneeripataljoona 22 - (Pion.P 22)	3	<i>sivu 162</i>
• 18. Pioneerikomppania - (18.Pion.K)	4	<i>sivu 163</i>
• 34. Pioneerikomppania - (34.Pion.K)	1	<i>sivu 163</i>
• 6. Erillinen Pioneerijoukkue - (6.Er.Pion.J)	1	<i>sivu 163</i>
• 9. Tien- ja Sillanrakennuskomppania - (9. Tien- ja Sillanrakennus.K)	1	<i>sivu 163</i>
• Kenttätäydennysprikaatin IV Pataljoona - (IV/KT-Pr.)	2	<i>sivu 164</i>
• 54. Panssarintorjuntajoukkue - (54.Pst.J)	1	<i>sivu 164</i>
• 135. Panssarintorjuntakomppania - (135.Pst.K)	2	<i>sivu 164</i>
• Kenttätäkistörykmentti 9 - (KTR 9)	29	<i>sivu 164</i>
• Hiihtosissit - (HS)	3	<i>sivu 166</i>
• Sissipataljoona 2 - (SissiP 2)	1	<i>sivu 166</i>
• Sissipataljoona 3 - (SissiP 3)	1	<i>sivu 166</i>
• Sissipataljoona 5 - (SissiP 5)	72	<i>sivu 167</i>
• 9. Divisioona - (9.D)	34	<i>sivu 170</i>
• Pohjois-Suomen Ryhmä - (P-SR)	2	<i>sivu 171</i>
• Pohjois-Karjalan Ryhmä - (P-KR)	12	<i>sivu 172</i>

• Prikaati Vuokko - (Pr. Vuokko)	3	<i>sivu 172</i>
• Erillinen Osasto 2 - (Er.Os. 2)	1	<i>sivu 173</i>
• Kevyt Osasto 9 - (Kev.Os. 9)	17	<i>sivu 173</i>
• Kevyt Osasto 13 - (Kev.Os. 13)	1	<i>sivu 174</i>
• Kevyt Osasto 15 - (Kev.Os. 15)	1	<i>sivu 174</i>
• Kevyt Osasto 22 - (Kev.Os. 22)	3	<i>sivu 174</i>
• Ryhmä Siilasvuon Kevyt Komppania - (Kev.Kompp./RS)	1	<i>sivu 175</i>
• Kainuun Harjoituskeskus - (Ka.HK)	6	<i>sivu 175</i>
• Kuhmon Harjoituskeskus - (Ku.HK)	6	<i>sivu 175</i>
• Kuhmon Harjoituskeskus Osasto A - (IS/Os.A/Ku.HK)	1	<i>sivu 176</i>
• Kuhmon Harjoituskeskus Osasto A - (11./Os.A/Ku.HK)	14	<i>sivu 176</i>
• Kuhmon Harjoituskeskus Osasto A - (13./Os.A/Ku.HK)	23	<i>sivu 177</i>
• Kuhmon Harjoituskeskus Osasto A - (14./Os.A/Ku.HK)	4	<i>sivu 178</i>
• Kuhmon Harjoituskeskus Osasto A - (17./Os.A/Ku.HK)	1	<i>sivu 178</i>
• Tiedusteluosasto 4 - (Tied.Os. 4)	4	<i>sivu 178</i>
• Lieksan Harjoituskeskus - (Lie.HK)	9	<i>sivu 179</i>
• Lieksan Harjoituskeskus Osasto A - (Os.A/Lie.HK)	87	<i>sivu 179</i>
• Lieksan Harjoituskeskus Osasto B - (Os.B/Lie.HK)	12	<i>sivu 183</i>
• Lieksan Harjoituskeskus Osasto C - (Os.C/Lie.HK)	6	<i>sivu 184</i>

• 9. Liikennekomppania - (9.Liik.K)	1	<i>sivu 184</i>
• 22. Liikennekomppania - (22.Liik.K)	3	<i>sivu 184</i>
• 14. Autokomppania - (14. Auto.K)	1	<i>sivu 185</i>
• 26. Autokomppania - (26. Auto.K)	1	<i>sivu 185</i>
• 24. Lääkintäosasto - (24.Lääk.Os.)	1	<i>sivu 185</i>
• 9. Talouskomppania - (9. Tal.K)	1	<i>sivu 185</i>
• 22. Ampumatarvikevarastokomppania - (22.AVar.K)	2	<i>sivu 186</i>
• Osasto A - (Os.A)	1	<i>sivu 186</i>
• Sotapoliisikomppaniat - (Spol.K)	11	<i>sivu 186</i>
• Ilman joukko-osastotunnusta	7	<i>sivu 187</i>
 - Herra kostaa Jumalattomille sortajille		<i>sivu 191</i>
 <i>Valokuvaaluettelo</i>		<i>sivu 194</i>
<i>Kuvalähteet</i>		<i>sivu 194</i>
<i>Lähdeluettelo</i>		<i>sivu 195</i>
<i>Talvisodasta Kuhmossa kertovaa kirjallisuutta</i>		<i>sivu 197</i>
<i>Erillisiä tietolähteitä ja haastattelutietoja</i>		<i>sivu 200</i>

TALVISOTA KUHMOSSA V

Kuolema kolkuttaa korvessa

Talvisota Kuhmossa V on viides ja samalla viimeinen teos Talvisota Kuhmossa - Kuolema kolkuttaa korvessa sarjasta.

Se on jatkoa edelliselle teokselleni Talvisota Kuhmossa IV.

Erillisissä koosteissa esitellään mietteitä saaduista talvisodan kokemuksista sekä kirkollisesta, henkisestä ja hengellisestä vaikuttamisesta kuten myös korvaamattomasta vapaaehtois-toiminnasta, jonka yhteydessä sivutaan lisäksi suojeluskuntien, lottien ja Punaisen Ristin toimintaa sodan aikana.

Talvisotaan osallistuneet ulkomaalaiset on huomioitu omassa osuudessaan, kuten myös evakkoon joutuneet siviilit.

Miestappiot kasvoivat sodan edetessä aivan sietämättömiksi. Löytämäni Kuhmon taistelujen suomalaiset sankarivainajat ovat teoksen loppuosassa yksiköittäin aakkosjärjestyksessä eriteltyinä. Sotapäiväkirjojen epätarkkuuksien ja saatavilla olleen kirjallisen aineiston laajuuden vuoksi tilastoarviot ovat tulkinnanvaraisia. Suomalaisten kaatuneiden laskentatapaan on voinut vaikuttaa myös epäselvät tilannetapahtumat sekä päällekkäiset kirjautumiset.

Joillakin miehillä saattoi olla samanaikaisesti kaksikin joukko-osastomerkinä, jotka kaatumisen jälkeen olivat kirjautuneet tilastoihin tuplana. Tulipa eteen sellaisiakin tilanteita, joissa muutamia miehiä ei virallisesti ollut olemassakaan, koska heillä ei kaatumishetkellä ollut voimassa olevaa sijoitusta merkittynä.

MKT, tietokirjailija Väinö Mononen

